

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky fond regionálneho rozvoja

Zapájanie zainteresovaných aktérov do prípravy výziev

Verzia 1, 11-2022

1. Účel dokumentu

Tento dokument poskytuje návod a odporúčania pre rozhodovanie RO/SO o zapojení zainteresovaných aktérov do prípravy výziev v rámci operačných programov fondov EÚ pre programové obdobie 2021 – 2027.

Rozhodovací proces sa týka dopytovo orientovaných výziev. Netýka sa výziev na národné projekty, pretože požiadavka zapojenia aktérov sa viaže na prípravu samotných zámerov národného projektu.

2. Prečo zapojiť zainteresovaných aktérov do prípravy výziev

Zapojenie zainteresovaných aktérov do prípravy výziev pomáha účinnejšie nastaviť parametre výziev tak, aby splnila svoj účel, aby odzrkadľovala potreby a špecifiká jednotlivých typov oprávnených žiadateľov a cieľových skupín.

Zapojenie aktérov môže pomôcť nastaviť výzvu tak, aby z podpory nevypadli možní prijímatelia, aktivity alebo výdavky a znížiť výskyt zbytočných byrokratických prekážok.

Dobre nastavený proces zapojenia aktérov môže tiež zvýšiť záujem o výzvu zo strany potenciálnych žiadateľov.

Z tohto dôvodu kladie na účasť aktérov dôraz aj všeobecné nariadenie EÚ o fondoch EÚ č. 2021/1060, článok 8 Partnerstvo a viacúrovňové riadenie.

Aktéri (ako napríklad zástupcovia odbornej verejnosti, socioekonomických partnerov, občianskej spoločnosti, samospráv a pod.) prinášajú do tvorby výzvy vedomosti, skúsenosti a návrhy na vylepšenie z praxe.

Poznajú a vedia pomenovať potreby cieľových skupín, ako aj dôvody, prečo tieto potreby vznikli, navrhnúť alternatívy riešení, posúdiť nadväznosť na iné realizované, súčasné a plánované výzvy, projekty, či iné programy a podporné mechanizmy. Môžu tiež účinne pomôcť pri posúdení efektívnosti dopadov výziev.

Prínosy zapojenie aktérov do prípravy výziev

- Zvyšuje sa kvalita výziev/národných projektov a tým efektívne využívanie finančných prostriedkov z EÚ a zacielenie podpory tak, aby priniesla väčší dopad.
- Posilňuje dôveru potenciálnych prijímateľov a verejnosti
- Zvyšuje sa zrozumiteľnosť výziev/národných projektov, čo uľahčuje žiadateľom uchádzanie sa o podporu a môže prispieť k zvýšeniu počtu predkladaných žiadostí o NFP
- Zvyšuje šancu úspešného fungovania a manažmentu projektov
- Dlhodobo môže ušetriť financie a čas.

Čas a kapacity investované do zisťovania potrieb a prípravy podkladov pre spracovanie výzvy v participatívnom procese tvorby výzvy je dlhodobá investícia. Vráti sa neskôr vo forme dobre informovaných potenciálnych žiadateľov, ktorí pripravujú kvalitné projektové zámery a/alebo žiadosti o NFP a vo forme dobrého priebehu implementácie projektov, prinášajúcich želateľný výsledok.

Nároky na zapojenie aktérov do prípravy výziev

- Zvyšuje nároky na komunikačné zručnosti pracovníkov RO/SO
Predpokladom úspechu procesu zapojenia aktérov je včasné, aktívne a zrozumiteľné komunikovanie náležitostí procesu, jeho cieľov a jednotlivých aktivít, ktoré majú počas prípravy výzvy prebehnúť.
- Zvyšuje časové nároky na RO/SO
Každá aktivita zameraná na zapojenie aktérov si vyžaduje čas na prípravu, realizáciu a vyhodnotenie výstupov. Niektoré aktivity (napr.: online konzultácia alebo expertný workshop) sú časovo a finančne nenáročné. Iné (ako napríklad dotazníkový prieskum, terénne výjazdy a zisťovania, regionálne stretnutia a roadshow) si vyžadujú čas a finančné zdroje.
- Pre efektívne zapojenie aktérov je nutné vyčleniť adekvátne finančnú dotáciu
- Zvyšuje nároky na personálne a expertné zabezpečenie procesu
Ide napríklad o logistické, koordinačné a manažérske úkony, ďalej o odbornú stránku procesu (odborník na kvalitatívny prieskum, facilitátor stretnutí a pod.)

3. Kedy má význam zapojiť zainteresovaných aktérov do prípravy výzvy

RO/SO môže posúdiť východiská a parametre plánovanej výzvy alebo skupiny výziev a na základe toho sa rozhodne, či do prípravy zapojí zainteresovaných aktérov.

Pre prijatie rozhodnutia je vhodné zvážiť predovšetkým nasledujúce oblasti:

1. Dopad na prijímateľov, cieľové skupiny a povaha výzvy
2. Minulé skúsenosti s podporou danej témy/opatrenia
3. Dopyt aktérov po participácii

Okrem toho je dôležité zvážiť, aké nástroje na zapojenie aktérov použiť, v závislosti od typu výzvy a od času, ktorý má RO/SO k dispozícii.

Otázky, ktoré môžu RO/SO pomôcť pri rozhodovaní

Nasledujúci katalóg otázok, môže pomôcť RO/SO pri rozhodovaní.

Ku každej z otázok sa viaže niekoľko parametrov, ktorých zváženie pomôže na otázky odpovedať.

Tieto otázky sú pomôckou. RO/SO nie sú povinné na základe týchto otázok spracovávať a predkladať žiadne dodatočné podklady. Tento postup tiež nezakladá povinnosť pre RO/SO realizovať všetky výzvy participatívne.

Relevantnosť otázok a ich parametrov sa pre jednotlivé výzvy líši a nie vždy je nevyhnutné odpovedať na všetky.

Každá kladná odpoveď je dodatočným argumentom v prospech zapojenia aktérov do prípravy výzvy.

Podľa toho, na ktoré otázky si zodpovie kladne, môže RO/SO klásť dôraz pri zapájaní aktérov do procesu prípravy výziev.

RO/SO sa pre zapojenie aktérov do prípravy výzvy môže rozhodnúť aj iným spôsobom, napríklad:

- konzultáciou so zamestnancami zodpovednými za prípravu výziev
- na základe pokynu zodpovedného zamestnanca alebo štatutára RO/SO,
- na základe podnetu MV alebo komisie pri MV.

1. Dopad na prijímateľov, cieľové skupiny a povaha výzvy

1. Je výzva zásadná? Očakáva sa implementáciou výzvy zásadný vplyv/zmena na podporovanú oblasť?
 - a. Podiel alokácie na výzvu z celého opatrenia/špecifického cieľa
 - b. Plnenie záväzkov vyplývajúcich z európskej legislatívy
 - c. Ide o operáciu strategického významu
 - d. Aký je regionálny dosah výzvy, predovšetkým na MRR, CuRi alebo regióny FST?
 - e. Je dôležité overenie nastavení na cieľovej skupine podpory (ak relevantné)?
2. Môže podpora z výzvy výrazne zvýšiť rozdiely medzi oprávnenými a neoprávnenými žiadateľmi pôsobiacimi v tej istej oblasti?
 - a. Predstavuje podpora žiadateľa pre neho zásadnú konkurenčnú výhodu?
 - b. Je riziko konkurencie medzi projektami podporenými z výzvy a pripravovaným alebo implementovaným národným projektom? (zameranie na tú istú cieľovú skupinu, tematicky príbuzné aktivity)
3. Súvisí výzva s témou, ktorá je spoločensky široko diskutovaná alebo kontroverzná?
 - a. Plánujete z výzvy podporiť hodnotovo konfliktné témy?
 - b. Je výzva zameraná na tému/oblasť, v ktorej sú dlhodobo dosahované slabé výsledky?

Príklad: Klasickým prípadom takejto témy je **integrácia a sociálna inklúzia MRK**. Navyše táto téma vyžaduje aj značnú mieru spolupráce medzi sektormi, predovšetkým verejnou správou (samosprávou) a občianskou spoločnosťou.

Okrem nedostatočných výsledkov v tejto oblasti (bez konštatovania príčin) je táto téma vnímaná v spoločnosti kontroverzne a citlivo, je hodnotovo podmienená a je často nástrojom politického boja.

Ďalším príkladom témy, kde stále prebieha široká diskusia je **podpora digitálnych zručností** a využitie a forma digitálneho príspevku. Dobrým príkladom môže byť aj **kurikulárna reforma vo vzdelávaní**.

4. Ide o nové, doposiaľ nepodporované opatrenie?

- a. Bolo opatrenie podporované v minulosti?
- b. Absentuje v legislatíve alebo v národných strategických dokumentoch vymedzenie opatrení a parametrov potrebných pre podporu? (definície, štandardy, normy,...)

Príklad: Zelené vodozádržné opatrenia

Pri podpore tejto oblasti v programovom období 2014 – 2020 bolo potrebné vyriešiť viaceré procesné náležitosti, definovať opatrenia a aktivity a riešiť štandardy a hodnotenie kvality dizajnu opatrení, ktoré ovplyvňovali proces odborného hodnotenia.

5. Predpokladá sa zložitejšia štruktúra projektov?

- a. Plánujete v rámci výzvy podporiť zložitejšie projekty, napríklad kombinujúce investície a neinvestičné aktivity, integrované investície, širšie projektové partnerstvá a pod.?
- b. Je výzva relevantná pre viacerých/mnohých aktérov?

Príklad: Projekty s prvkami regrantingu

Regranting je mechanizmus prerozdelenia zdrojov tretím subjektom. Využívajú ho napríklad finančné mechanizmy EHP a niektoré národné projekty (Terénna sociálna práca) alebo je príbuzný systému CLLD.

Zahŕňa vzťahy medzi sprostredkovateľom a tretími subjektami, ktoré prijímajú podporu v rámci daného projektu.

Je potrebné riešiť otázky ohľadne záruk alebo manažmentu rizík a opatrení pre úspešné napĺňanie indikátorov projektov.

Počas prípravy tohto typu projektov a vyzvaní pre tento typ projektov je preto potrebné všetky tieto parametre je potrebné konzultovať so zainteresovanými aktérmi. Ide napríklad o nadácie, ktoré prerozdievali peniaze cez Nórsky finančný mechanizmus, Implementačná agentúra MPSVaR alebo zástupcov Miestnych akčných skupín. Ďalšími dôležitými partnermi môžu byť odborní hodnotitelia a samozrejme koneční užívatelia, ktorí cez tieto mechanizmy alebo projekty v minulosti čerpali podporu (napr. Samosprávy, mimovládne neziskové organizácie, poskytovatelia sociálnych služieb a pod.)

6. Ide o opatrenie podporujúce inovácie?**Príklad: Sociálne inovácie**

Sociálne inovácie majú byť podporené z Programu Slovensko z cieľa 4 „Sociálnejšia Európa“. Slovensko však paralelne s prípravou výziev musí riešiť základné parametre podpory sociálnych inovácií, musí sociálne inovácie a sociálnych inovátorov definovať. Pre oblasť sociálnych inovácií je potrebné nastaviť špecifický postup a kritériá výberu projektov, aby boli podporené skutočné inovácie.

Štandardne využívaný mechanizmus výberu operácií sa pri téme sociálnych inovácií ukázal ako neefektívny.

Taktiež je potrebné zohľadniť v podmienkach výzvy aj faktor neúspechu projektov, ktorý je pri inovatívnych projektoch zásadný.

2. Minulé skúsenosti s podporou danej témy/opatrenia1. Naznačujú minulé skúsenosti, že je potrebné výzvu pripraviť participatívne?

- a. Bola v predošlých výzvach vyššia miera chybovosti žiadostí o NFP?
 - i. Bol vysoký počet dožiadaní?
 - ii. Bolo potrebné realizovať veľký počet konzultácií so žiadateľmi?
 - iii. Aké boli zistené nedostatky a chyby (formálne, obsahové)?
- b. Bol v minulých výzvach vysoký podiel zamietnutých ŽoNFP? Aké boli dôvody zamietnutia?
- c. Bol v predošlých výzvach nízky záujem o výzvu? Podarilo sa zazmluvniť iba malý podiel úspešných NFP?
- d. Bolo potrebné výzvu revidovať, prípadne opakovane revidovať?
 - i. Aký bol dôvod revízií?
 - ii. Boli výzvy zrušené a museli byť znovu vypísané? Z akého dôvodu?
- e. Objavili sa problémy pri implementácii projektov?
 - i. Odstúpilo sa od zmlúv o NFP vo väčšej miere?
 - ii. Viazu sa na projekty podporené z výzvy existujúce súdne spory?
 - iii. Opakovali sa niektoré typy nezrovnalostí?

3. Dopyt aktérov po participácii1. Je dopyt po participácii na strane zainteresovaných aktérov?

- a. Reagovali členovia monitorovacieho výboru alebo komisie pod monitorovacím výborom na ponuku participovať pozitívne? Prejavili záujem o participáciu?
- b. Prejavili záujem o participáciu organizované skupiny aktérov? Oslovili RO/SO s požiadavkou o participáciu individuálne strešné organizácie aktérov? Napr.:
 - i. združenia samospráv,
 - ii. zväzy zamestnávateľov, odbory, podnikatelia
 - iii. asociácie poskytovateľov služieb alebo dodávateľov prác,
 - iv. zástupcovia akademickej obce,
 - v. platformy mimovládnych neziskových organizácií.

- c. Prejavili záujem o participáciu poradné orgány vlády (splnomocnenci) alebo Rady vlády SR?
- d. Vyplýva dopyt z vami uskutočnených zisťovaní medzi zástupcami partnerov, potenciálnych žiadateľov alebo cieľových skupín?

Príklad: Príprava výziev na podporu vodozádržných opatrení v rámci OP Kvalita životného prostredia

Na základe dopytu zo strany členov monitorovacieho výboru Operačného programu Kvalita životného prostredia vytvoril RO pre OPKŽP pracovnú skupinu monitorovacieho výboru pre podporu opatrení využívajúcich zelenú infraštruktúru v rámci výziev na ochranu pred povodňami, na vodozádržné opatrenia v urbanizovanej krajine a výzvy na informačné programy o nepriaznivých dôsledkoch zmeny klímy a možnostiach proaktívnej adaptácie.

Pracovná skupina od vzniku vytvorila priestor pre spoluprácu zainteresovaných aktérov a odbornej verejnosti. Pri príprave výziev. Jej zameranie sa postupne rozširovalo tak, aby vedela pokryť širšiu skupinu a tematické zameranie výziev.

V prípade, že sa RO/SO na základe predchádzajúcich postupov a odporúčaní rozhodne zapojiť do prípravy výzvy zainteresovaných aktérov, môže postupovať podľa návodu na participatívnu prípravu výziev.

Pri navrhovaní procesu a postupov zapojenia môže tiež konzultovať Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.